VITORIA GASTEIZ green capital

araba álava

Historia bizi

Bigarren mendeurreneko ekitaldi programa

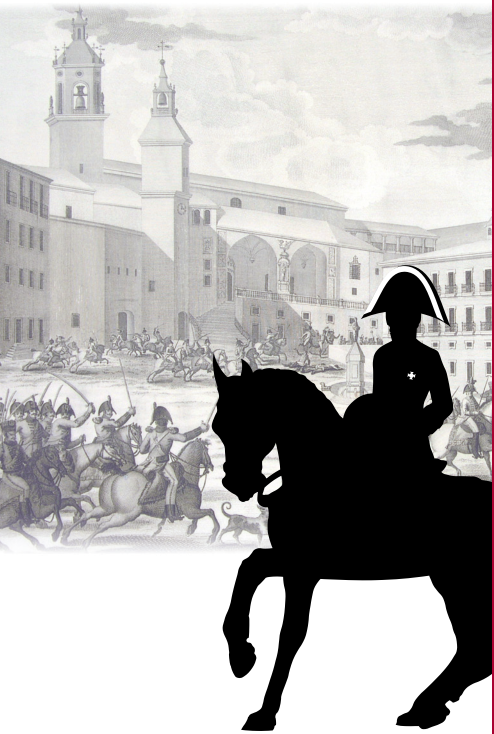

GASTEIZKO BATAILAREN

Bigarren mendeurrena

1813-2013

ANTOLATZAILEAK

Ayuntamiento de Vitoria-Gasteiz
Vitoria-Gasteizko Udala

Arabako Foru Aldundia
Diputación Foral de Álava

BABESLEA

EUSKO JAURLARITZA
GOBIERNO VASCO

HEZKUNTZA, HIZKUNTZA POLITIKA ETA KULTURA SAILA

DEPARTAMENTO DE EDUCACIÓN, POLÍTICA LINGÜÍSTICA Y CULTURA

Erakusketak

Kontzertuak
eta ikuskizunak

Ikastaroak, biltzarrak
eta hitzaldiak

Bisita gidatuak

Haurrentzako jarduerak

Beste jarduera batzuk

GASTEIZKO
BATAILAREN
Bigarren mendeurrena
1813-2013
Bicentenario de la
BATALLA DE
VITORIA

1813-2013

GASTEIZKO BATAILAREN BIGARREN MENDEURRENA

Bertan izandako gertakari historiko gogoangarrienetako bat ospatzen du Gasteizek eta Arabak 2013an. Europaren historian erabakigarria izango zen gudaldia izan zen bertan 1813. urtean.

Orain, 200 urte geroago, gertakari historiko garrantzitsu hori ospatzeko lanean dihardute Gasteizko Udalak eta Arabako Foru Aldundiak, lurraldeko erakunde, elkarte eta taldeekin batera.

Urte osoan, jarduera egitarau irekia eta parte-hartzailea eskainiko da hirian, hainbat alderdiren inguruan:

EZAGUTZA: Herritarrei ezagutaraztea gure historiako gertakari, leku eta pertsona horiek, hainbat modutan, gizatalde batzuen eta besteen interesetara egokituz.

ONDARE HISTORIKOA ETA ARTISTIKOA: Gertakariak izan ziren lekuei duten balioa aitortzea, behar bezala dokumentatu eta duten ondare-balioa ezagutzera ematen delarik.

EKITALDIAK: Hainbat ospakizun, musikaren, antzerkiaren, gastronomiaren nahiz artearen alorrean, bigarren mendeurren horren inguruan. Ekitaldi guztiak lelo baten inguruan: Bizi Historia, bertatik bertara.

Zer gertatu zen 1813ko ekainaren 21ean?

Egun horretan, Gasteiztik gertu, bataila bat izan zen ihes zihoazen Jose Bonaparteren osteen eta Wellingtongo dukearen eta Alaba jeneralaren aginduetara ziharduten britainiar, espainiar eta portugaldarrek osatzen zituzten osteen artean.

Aliatuen garaipenak bizkortu egin zuen oste frantziarrak behin betikoz erretiratzea Espainiatik, eta Fernando VII.aren esku utzi behar izan zuen Napoleonek koroa, bost urteko okupazioaren ondoren.

Gerra napoleonikoen testuinguruan baino ezin da ulertu bataila hori, Europaren mapa berria taxutu nahi izan zuen Napoleon Bonaparteren handinahikeriaren baitan. Gasteizen lortutako garaipenak adoretu egin zituen aliatuak: Austria, ordura arte zalantzatan ibilia baitzen napoleonikoen kontrako koaliziora bildu ala ez, gerran sartu zen berriro, eta horrek, Errusian izandako porrotekin batera, Napoleonen erorialdia ekarriko zuen.

Hiri salbatua

Gudaldiaren ondoren, zalditeria britainiarraren buru jarri eta hiria –bere jaioterria– mendean hartu zuen Alaba jeneralak, eta halakoetan gehienetan gertatu ohi zen moduan alde batekoek edo bestekoek hiria arpila zezatela galarazi zuen. Hiriak ezpata bat oparitu zion, esker onez.

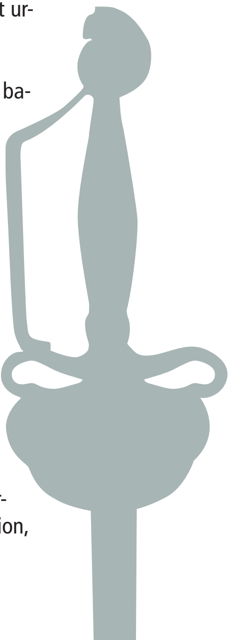

Ospakizun -jarduerak

ERAKUSKETAK

GASTEIZKO BATAILA

ARMA MUSEOA. 2013ko ekaina

Independentzia Gerrari eta Gasteizko Batailari eskainitako erakusketa birmoldatzea.

Gertakari historikoa hobeto ulertzen laguntzea da erakusketaren helburua, eta osatzen duten piezen aurkezpena hobetu eta duten balioa aitortzea.

GASTEIZKO BATAILAREN MONUMENTUA. HISTORIA ETA GORABEHERAK

ARTE EDERREN MUSEOA. 2013ko ekaina

Gasteizko Batailaren monumentuaren eraikuntzaren historia, 1813az geroztik. Horrekin zerikusia duten argazkiak eta agiriak erakutsiko dira erakusketan, eta aipamen berezia egingo obraren arduraduna izan zen Gabriel Borrási.

KARTA-SORTA NAPOLEONIKOAK

ARMA MUSEOA. 2013ko ekaina

Aldi baterako erakusketa. Fournier Karta Museoko karta-sortak erakutsiko dira, Independentzia Gerraren ingurukoak eta garai hartakoak.

Orobat erakutsiko da Errege Dekretu bat, non Jose Bonapartek kartak egin, banatu eta saltzeko askatasuna ematen duen.

1813, BATAILA ERABAKIGARRIA. Hiri askatua

VITAL KUTXA FUNDAZIOA. Ekainaren 21etik urriaren 30era

Agiriak, ikus-entzunezkoak eta era guztietako material historikoak direla medio, 1813ko gertakari haien berri emango da, eta bai hemen eta bai hemendik kanpo nolako garrantzia izan zuen erakutsiko.

KONTZERTUAK eta IKUSKIZUNAK

HISTORIA BATEN KRONIKA

ARTE EDERREN MUSEOA. Ekainaren 1ean. 12:00etan
MONTEHERMOSO KULTURUNEAN. Ekainaren 15ean 19:00etan

Biolina: Nato Mgeladze; Pianoa: Medea Kuralhivili; Tenorra: Felipe Ibarrarán

Laguntzailea: Mugarik Gabeko Musikariak

GAUR, 1813

PRINCIPAL ANTZOKIA. Ekainaren 14an. 20:30ean

Dantzaren bitartez, garai hartara eramango gaitu, eta herri okupatu hura, aliatuak eta askapenaren ospakizuna gogoraraziko.

Antolatzailea: Arabako Dantzarien Biltzarra

EUSKADIKO ORKESTRA SINFONIKOAREN KONTZERTUA. Zuzendari: Inma Shara

ANDRE MARIA ZURIAREN PLAZA. Ekainaren 14an 22:00etan. Beethovenen "Gasteizko Bataila, opus 91" obraren interpretazioa.

KONTSERBATORIOKO BIG BANDS ETA KONBOEN KONTZERTUA

ANDRE MARIA ZURIAREN PLAZA. Ekainaren 21ean 13:00etan.

Guridi Big-Band	Zuzendaria: Iñigo Ibaibarriaga
Guridi Txiki Big-Band	Zuzendaria: Josetxo Silguero

MUSIKA ESKOLEN KONTZERTUAK

ARKA PLAZA. Ekainaren 21ean.

19:00etan. Folklore Akademiaren eta Luis Aranburu Musika Eskolaren Marching Bandaren irteera.

19:00ean. Udaberria Musika Eskola.

20:30ean. Luis Aranburu Udal Musika Eskola.

UDAL MUSIKA BANDAREN KONTZERTUA

ANDRE MARIA ZURIAREN PLAZA. Ekainaren 21ean 22:30ean. Udal Musika Banda, Samaniego abesbatza, kontserbatorioko eta Udal Musika Eskolako tronpeta ikasle eta irakasleak. Zuzendaria: Iker Olazábal. Beethovenen, Ennio Morriconeren eta Manuel Iradierren lanak joko dituzte.

Laguntzailea: Mugarik Gabeko Musikariak

BERTSO - TRAMA

ANDRE MARIA ZURIAREN PLAZA. Ekainaren 22an 13:00etan. Andoni Egaña, Sebastian Lizaso eta Oihane Perea.

Gasteizko Batailaren garaira eramango gaituzte. Bertsolari bakoitzak pertsonaia bat irudikatuko eta antzeztuko du, bertso traman.

HIRI SALBATUA

ANDRE MARIA ZURIAREN PLAZA. Ekainaren 22an 22:30etan. Jatorrizko ideia eta koordinazio orokorra: Iván Pascual, José Ramón Díez Unzueta, Miguel Ascenzo.
Zuzendaria: Javier Larreina

Ekoizpen arabarra: Julio Cortázar, Txema Blasco, Carmen San Esteban eta Ramón Monje izango dira antzezle, besteak beste.

Gasteiz hirian 1813ko ekainaren 21ean gertatutakoen antzezpen dramatikoa, oste aliatuek frantziarrak nola garaitu zituzten erakusten duena.

GASTEIZKO BATAILAREN ANTZEZPENA

Ekainaren 21, 22 eta 23an
Garaiko jantzi eta armak soinean, 400 lagunek parte hartuko dute 1813ko ekainaren 21ean Gasteizen eta inguruetan izandako gertakarien antzezpenean.

Ekainaren 21ean
Osteek kanpamendua jartzea, Argantzonen.
Ekainaren 22an. 18:00etan Argantzonen kanpatutako osteak Gasteiz aldera abiatzea.
19:30ean Batailaren antzezpena, Armentiako zelaietan.
Ekainaren 23an. 12:30ean Antzezpena: Alaba jenerala hirian sartzea. Tren geltokitik Andre Maria Zuriaren plazara.

Laguntzaileak: Argantzoneko Udala, Asociación Napoleónica Española, Urgull elkartea, AHV 2013.

IKASTAROAK, BILTZARRAK eta HITZALDIAK

VITORIA Y EL SIGLO XIX. LA CIUDAD EN EL ANIVERSARIO DE LA BATALLA DE VITORIA

IPARRALDE GIZARTE ETXEA. Apirilaren 16tik ekainaren 4ra. Astearte eta ostegunetan, 19:30etik 21:00etara

Hiriarentzat berebizikoa izan zen mendeari buruzko gogoetan eta azterketa historikoan oinarritutako kultur ikastaroa.

LA BATALLA DE VITORIA EN EL CONTEXTO DE LAS GUERRAS NAPOLEÓNICAS

KULTUR ETXEA. 2013ko ekainaren 18tik 20ra

Nazioarteko historia biltzarra. Valentin de Foronda Gizarte Historiako Unibertsitate institutua.

GERRAREN ONDORIOEI BURUZKO BILTZARRA

GOIURI JAUREGIA. Urriaren 30ean

Antolatzailea: Azterketa Juridiko eta Sozialen Fundazioa
Parte-hartzaileak: Gurutze Gorria, UNICEF, Mugarik Gabeko Medikuak, Manos Unidas.

HILEKO PIEZA

ARMA MUSEOA, 11:30ean

Hitzaldi programa: Gasteizko Batailarekin zerikusia duten Arma Museoko pieza nagusiak ezagutzera emango dira.

Maiatzaren 25ean: Abanicos Napoleónicos en el Museo de Armería de Álava. Zaharberritze Zerbitzua.
Ekainaren 15ean: El General Álava: retratos de un personaje. Gonzalo Serrats.

VITORIA 2013 HISTORIA ELKARTEAK ANTOLATUTAKO HITZALDIAK:

LA FIGURA DEL GENERAL ÁLAVA. UNA NUEVA VISIÓN

KULTUR ETXEA. Maiatzaren 21an. 19:30ean.
Hizlaria: Gonzalo Serrats.

LA VIDA COTIDIANA EN LA ÉPOCA DE LA BATALLA DE VITORIA

DENDARABAKO EKITALDI ARETOAN. Maiatzaren 22an. 19:30ean.
Hizlaria: Susana Arechaga.

LA BATALLA DE VITORIA, 1813. LA GRAN VICTORIA ALIADA

KULTUR ETXEA. Maiatzaren 24an. 17:00etan
Hizlaria: Andrés Fernando de Fuentes.

OCUPACIÓN DE VITORIA POR LA MILICIA NAPOLEÓNICA

KULTUR ETXEA. Maiatzaren 28an. 19:30ean.
Hizlaria: Gorka Martínez.

FRANCESES, BRIGANTES Y ALAVESES CON TODOS SUS SACRAMENTOS

DENDARABAKO EKITALDI ARETOAN. Maiatzaren 29an. 19:30ean.
Hizlaria: Javier Vega.

LIBURU AURKEZPENA "2013"

GOIURI JAUREGIAN. Ekainaren 4an. 19:30ean
Gerrari eta Gasteizko batailari buruzko poema luzea,
Hizlaria: Natxo Vesga.

BISITA GIDATUAK

EGUNEROKO BIZITZA

TURISMO BULEGOA

Aurreikusitako egunak: ekainaren 8a eta 22a

12:00etan

Orduko gasteiztarrak egunez egun nola bizi ziren erakutsiko da, eta nola eragin zuten gertakari historiko haiek beren bizitzetan.

REPORTEROS POR LA PAZ. Famili bisita

TURISMO BULEGOA

Ekainaren 23a, 11:00etan

Parte hartzen dutenek gertakari historiko hartara beste modu batez hurbiltzeko aukera izan dezaten.

GASTEIZKO BATAILAREN BIGARREN MENDEURRENA

TURISMO BULEGOA

Ekainaren 1a eta 15a. 12:00etan

1813ra aldatzeko aukera emango du bisitaldiak, eta alde bateko nahiz besteko protagonistetako batzuk bizi izan ziren lekuak ezagutuko dira, eta batailan zer gertatu zen jakingo.

BISITALDIA BATAILA ZELAIRA

EUROPA BILTZAR JAUREGIA

Ekainaren 15a eta 22a. 10:00etan

Emilio Larreina idazlearen liburuan oinarritutako bisita. Bertatik bertara ezagutuko ditugu gertakarien lekuak, non egon ziren alde bateko eta besteko osteak, zein estrategia baliatu zuten eta nola izan zen bataila.

*VITORIA 2013 Historia Elkarteak bataila zelairako bisitak antolatu ditu, maiatzaren 20tik ekainaren 30eko larunbat eta igandetan. Argibideak eta erreserbak: 945 157914

SANTA MARIA 1813. FUSIL ETA BAIONETATIK HARAGO

SANTA MARIA KATEDRALA FUNDAZIOA
Egunero, 12:45ean eta 17:30ean

Katedrala garai hartan nolakoa zen erakutsiko da bisitaldian. Urte askoan katedralaren zaharberritze lanetan laguntzen aritu den Euskal Herriko Unibertsitateko historia doktore Ismael Garcíak prestatutako ibilbidea egingo da.

HIRIA BATAILAREN ONDOREN. Bisitaldi antzeztua

HIRIGUNE HISTORIKOA
Hasiera: ekainaren 15ean
Larunbatetan, 20:30ean

Batailatik hamar urtera, gertakariak gogora ekarriko dizkigute bertatik bertara bizi izan zituzten pertsonaia haiek.

GASTEIZ ETA ARGIEN MENDEA

HIRIGUNE HISTORIKOA
Hasiera: uztailaren 6an
Larunbatetan, 18:00etan eta igandeetan, 12:00etan

XVIII. mende bukaerako eta XIX. mendearen lehen hereneko gizartearen irudikapena, ideia ilustratuak bere egin zituzten Gasteizko garai hartako gizarteko pertsonaien bitartez. Orduko jauregi eta eraikinetan barrena egingo da ibilbidea.

HAURRENTZAKO JARDUERAK

UDALEKUAK

ARMA MUSEOA. Uztailaren 2tik 5era, 9tik 12ra eta 16tik 19ra. 11:00etatik 13:00etara. 6 eta 11 urte bitartekoentzat. Arma Museoa izango da abiapuntua, Gasteizko Batailan nork parte hartu zuen ikertzeko, eta ikusteko nolakoa izan zen gure hiria 1808tik 1813ra artean.

SANTA MARIA KATEDRALA FUNDAZIOA. Uztailaren 1etik 5era, 8tik 12ra eta 15tik 19ra. Udalekuko egunetako bakoitza katedralaren inguruko gai bat jorratzeko baliatuko da.

LANTEGIAK

ARMA MUSEOA. Ekainaren 1, 8, 15, 22 eta 29an 11:00etatik 13:00etara. 5 eta 11 urte bitartekoentzat
Bisitaldia/lantegia Gasteizen barrena, bertako historia eta batailaren lekuak ezagutzeko.

BESTE JARDUERA BATZUK

DASTATZE GASTRONOMIKOA

URREZKO ZELEDONEN PLAZA. Ekainaren 22, 23 eta 24an. Garaiko hiru jaki dastatu ahal izango dira:
Ekainaren 22an. 19:30ean. "Batailako arrantxoa" dastatzea.
Ekainaren 23an. 13:00etan. "Alaba jeneralaren gutiziak" dastatzea.
Ekainaren 24an. 13:00etan. "Victoria-Gasteiz" dastatzea.
Laguntzaileak: BOILUR Elkarte Gastronomikoen Federazioa eta Slow Food Araba-Álava.

TXANGOAK. MANUEL IRADIER ELKARTEA

Maiatzaren 5ean eta 26an, eta ekainaren 16an

Hiru txango izango dira, bataila izan zen herrietan barrena.
Maiatzaren 5ean: Los Llanos industrialdea - Eskibel - Zumeltzu
Maiatzaren 26an: Biloda - Jundiz gaina
Ekainaren 16an: Otogoien - Gamarra
Antolatzailea: Manuel Iradier elkartea

GASTEIZKO BATAILAREN BIGARREN MENDEURRENEKO HERRI LASTERKETA

Ekainaren 24an. 10:00etatik 12:00etara

Haurrak: Olagibel kalea 2 - Andre Maria Zuriaren plazara
Helduak: Mendizorrotzatik - Andre Maria Zuriaren plazara
Antolatzailea: Lolek Kultur Elkartea
Laguntzailea: Arabako Atletismo Federazioa

GASTEIZKO BATAILA ARMA HISTORIKOEN TXAPELKETA IREKIA

ARABAKO TIRO OLINPIKOKO "LAS COLINAS" ZELAIA. Ekainaren 23an. 10:00etan

Modalitateak: Cominazo, Pennsylvania eta Miguelete.
[Lekurik geratuz gero, lehiaketan, beste modalitate batzuetan lehiatzen utziko da.]
Antolatzailea: Arabako Arkabuzarien Kluba

BATAILA HISTORIKOEN BIRSORKUNTZA

ARMA MUSEOA

Bataila historikoak eta parte hartu zuten armadak birsortuko dira, gertatu ziren lekuetan maketa topografikoak lagun.
Maiatzaren 4an eta 5ean. La Albuerako batailaren partida.
Ekainaren 21ean eta 22an. Gasteizko batailaren partida.
Urrian. San Bizenteko lurmuturreko itsas batailaren partida.
Antolatzailea: Arabako Miniaturagileen Elkartea.

Historia bizitzeko asteburu bat

Ekainaren 21, 22 eta 23a

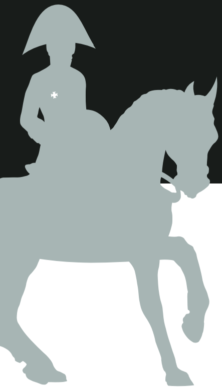

Ekainaren 21ean

13:00etan: Kontserbatorioko Big Bandaren eta konboen kontzertua, Andre Maria Zuriaren plazan

19:00etan: Marching Bandaren kontzertua (Luis Aranburu Eskola + Folklore Akademia), Erdialdean

19:00ean: Udaberria Musika Eskolaren kontzertua, Arka plazan

20:30ean: Luis Aranburu Musika Eskolaren kontzertua, Arka plazan

22:30etan: Udal Musika Bandaren, Kontserbatorioaren eta Udal Musika Eskolaren kontzertua, Andre Maria Zuriaren plazan

Ekainaren 22an

10:00etan: Bisitaldi gidatua, bataila izan zen herrietara. Irteera: Europa Jauregitik

11:00etan: Familientzako lantegia, Arma Museoan

12:00etan: Bisitaldi gidatua: "Eguneroko bizitzara" Irteera: Turismo Bulegotik

12:00etan: Osteen mugimenduen antzezpena, eta bataila, zubiaren inguruan, Argantzonen
13:00etan: Bertso-trama, Andre Maria Zuriaren plazan
19:30ean: Batailaren antzezpena, Armentiako zelaietan
19:30ean: "Batailako sukaldea" Dastatze gastronomikoa, Urrezko Zeledonen plazan
20:00etan: Arabako Abesbatzen Federazioaren saioak, Erdialdean
22:30etan: "Hiri salbatua" ikuskizuna, Andre Maria Zuriaren plazan

Ekainaren 23a

10:00etan: "Gasteizko Bataila" arma historikoen txapelketa irekia, Arabako tiro-zelaian
11:00etan: Reporteros por la Paz. Famili bisita Irteera: Turismo Bulegotik
12:30ean: Antzezpena: Alaba jenerala eta aliatuak hirian sartzea. Tren geltokitik Andre Maria Zuriaren plazara
13:00ean: "Alaba jeneralaren gutiziak". Dastatze gastronomikoa, Urrezko Zeledonen plazan

Ekainaren 24a

10:00etan: Gasteizko Batailaren Bigarren Mendeurreneko Herri Lasterketa
13:00etan: "Victoria-Gasteiz". Dastatze gastronomikoa, Urrezko Zeledonen plazan

ANTOLATZAILEAK

Vitoria-Gasteizko Udala - Arabako Foru Aldundia

BABESLEAK

Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza eta Kultura Saila

LAGUNTZAILEAK

Adinekoentzako zentro soziokulturalak, Alianza Francesa, Arabako Abesbatzen Federazioa, Arabako Arkabuzarien Kluba, Arabako Arte Ederren Museoaren eta Artiumen Adiskideen Elkartea (AMBA), Arabako Dantzarien Biltzarra, Arabako Miniaturagileen Elkartea, Argantzuko Udala, Arte eta Diseinuko Goi Mailako Eskola, Asociación Nacional Napoleónica, Azterketa Juridiko eta Sozialen Fundazioa, BOILUR Arabako Elkarte Gastronomikoen Federazioa, Euskadiko Orkestra Sinfonikoa, Euskalerriaren Adiskideen Elkartea, EuskoIkaskuntza, Folklore Akademia, Gidatour Elkartea, Ignacio Aldecoa Kultur Etxean, Jesus Guridi Musika Kontserbatorioa, Landazuri Elkartea, Lolek Kultur Elkartea, Luis Aranburu Musika Eskola, Manuel Iradier elkartea, Mugarik Gabeko Musikariak, Santa Maria Katedrala Fundazioa, Slow Food Araba- Álava, Udaberria Musika Eskola, Udal Musika Banda, Valentin de Foronda Gizarte Historiako Unibertsitate institutua, Vital Kutxaren Gizarte Ekintza, VITORIA 2013 Historia Elkartea.

INFORMAZIO GEHIAGO

www.alava.net
www.vitoria-gasteiz.org

* Azken orduko aldaketa posibleen menpeko programa.